

Т. 1. Ч. 3

Відень, 17. січень 1920.

ВОЛЯ

ТИЖНЕВИК

Сергій Шелухин.

Зрадники і патріоти.

Російські імперіялісти, будши панрусами, централістами і рестаураторами старобі Росії, взивають зрадниками естонських, литовських, українських, грузинських і т. п. патріотів, які не хочуть мати над собою їх ярма і, борючись за рівність, братерство та свободу, шукають гарантій для цих благ в організації власних національних незалежних держав.

Рівність, братерство й свобода — це найвищі загально-людські блага, і через те на кожній людині лежить обов'язок боронити їх. Без них людське життя було-б позбавленим моральних підстав. Ось через що боротьба за свободу вважається священною у всіх народів. Тим борців за неї завше шанують, а нігде і ніяк не вважають за зрадників. Навпаки, зрадниками вважають тих, хто утворює неволю.

Не були-ж зрадниками Американці, коли повстали проти своїх єдиноплеменників Англійців за свою свободу. Не були зрадниками і Українці, коли в XVII. вікові повстали проти Поляків, а в XVIII. проти московського царя за свою свободу. Не були ними й Італійці, які вели боротьбу за об'єднання Італії і свободу її. Не були зрадниками і Серби та Греки, коли повставали за свою незалежність проти Турків. Не були ними і Чехи, і Поляки і ин. в своїй боротьбі за свободу. Не є ними і нинішні Українці, бо вони ведуть борню за свою свободу, свою національну державу і свій національний розвиток. Ці святині для Французів, Англійців, Італійців, Чехів, Поляків і інших народів — є святинями для Українців.

Память Американця Вашингтона, Італійця Гарібальді, Українця Богдана Хмельницького і їм подібних борців за свободу свого народу і вітчизни ушановано монументами, як память великих народніх героїв і патріотів.

Боротьба за свободу народу вимагає як найбільшого альтруїзму та самопожертви, тоді як зрада, стремління до позбавлення когось свободи і бажання панувати над поневоленими народностями живуть

протилежним тому чуттям еґоїзму, яке нищить вищу моральність в її коріні. Ось через що ті, що нищать чиюсь свободу і воюють проти борців за неї, вживають завше найганебніших та найжорстокіших засобів проти своїх супротивників і найлютіших знущань та кар над переможеними. Ось через що той, хто pomoже борцеві за свободу, морально підвишається, і навпаки. Не дурно держави, в яких панує терор і на всім почувається моральний занепад, самі занепадають і розвалюються. В них бракує того, що будує життя і дає йому розвиток.

Інтереси людськості в борні за свободу остільки солідаризуються з інтересами народностей, що анґлійський поет Байрон їздив помагати Грекам проти Турків, французькі добровольці їздили помагати Американцям проти Анґлічан, Шведи й Французи помогали Українцям Богдану Хмельницькому, Мазепі, Орлику, український поет Старицький їздив помагати Сербам в їх борні за свободу проти Турків. На ці виступи за чужу свободу їх подвигнули вищі моральні емоції духа. З них бере собі силу і справжній патріотизм, який не має в собі нічого зоологічного. Через те тих, хто нищить чиюсь свободу або бореться проти оборонців її, ніяк не можна вважати за дійсних патріотів. Людськість складається з народностей, які уявляють собою органи її, через що той, хто шкодить народностям, тим шкодить і людськості, і своїй народності, як членові і частині людськості, чого дійсний патріот ніяк не повинен робити. Все, що гуманне, завше прогресивне. Діяльність, направлена проти свободи, завше противна прогресові; який-же справжній патріот буде противником гуманности, свободи і прогресу людськості, а тим самим і своєї народности! Ворог народности і її розвитку є ворогом людськості, а тому ніяк не може вважатися за патріота. Навпаки, друг народностей і їх розвитку є другом людськості, а тому для якої народности він працював би — він уже тим працює і для своєї народности, як справжній патріот.

З цього морального жерела черпав собі силу натхнення український поет Шевченко, коли в своїй поемі „Кавказ“ кликав горців Кавказу боротися проти російського царя за свободу. Він добре знав, що держава, яка будується на нищенню свобод своїх народів і одкидає вимоги гуманности, не має морального виправдання для свого існування і через те в відповідний час мусить розвалитися, як штучний бездушний казенний механізм, що держиться не органічними моральними зв'язками, а тільки грубою формальною зовнішньою силою.

Як член українського Кирило-Методієвського братства, яке в своїм славянофільстві перше в 1847. році поставило на всю височінь питання про славянську еманципацію, Шевченко мріяв про те, щоб Руські (Московці), Українці, Поляки, Чехи, Серби і взагалі всі Славяне розірвали пута неволі, утворили кожен свою незалежну республіканську державу з своїм урядом і на підставі взаємин славянської родини склали-б союз незалежних славянських держав для

гарантій своїх свобод та національного розвитку кожної з них. По цьому пляну царська імперіялістична Росія повинна була-б бути зруйнованою, щоб на її місці виросла велика федерація славянських народів. Цей програм в 80-х роках український діяч Драгоманов поширив до інтернаціонального змісту, бо включив до нього і не-славянські народи.

Литовська, грузинська, українська і т. п. справи є справи свободи і еманіпації — вони цілком аналогічні вище вказаним справам Американців, Греків, Сербів, Італійців і инш. в їх боротьбі за свободу.

На тій-же моральній підставі, руські революціонери, ведучи боротьбу проти царя і уряду за свободу, не були зрадниками. Царь, служити якому його піддані присягали, повинен був дбати про народню свободу, а не нищити її. Позаяк він своїм режимом нищив її, то через те став зрадником народів, тому не були зрадниками ні пам'ятні в історії російського визвольного руху декабристи, ні ті, що в кінці феєвраля 1917. року утворили в Росії революцію, яка уряду царя скасували. Ця-ж сама льоїка повинна бути прикладеною і до пореволюційних часів, і до всіх тих, хто ставить себе на місці царя й робить, як він робив, хоч би на те місце ставили себе не тільки окремі люде, а навіть партії або ціла народність, чи її представники.

За царських часів Росія уявляла собою тюрму народів, в якій всі народности позбавлено було свободи, в тім числі і руську. Але-ж ця остатня мала права державної народности, яких инші не мали, і вже тим самим була поставлена над ними вище. Через те Руські на своїй мові мали і університети, і школи, і книжки, а Українцям довгий час не вільно було на своїй мові навіть пісню заспівати. Упрі-вільшоване становище державної народности, надаючи Руським більше прав, ніж иншим, і утворюючи їм панування над иншими, в основі підкопувало моральний принцип рівної достойности людей, а тим самим і принципи рівности, братерства і свободи. Цього ніяк не могли зрозуміти, та не розуміють і досі навіть найлівіші руські кола, виховані в ідеях імперіялізму, централізму і панрусізму так глибоко, що це стало основою їх світогляду.

Цілком натурально, що поневолені народности, ставши по революції вільними і не бажаючи сепаруватися од Руських, шукали такої перебудови держави, щоб вона, замість тюрми, стала-б світлицею вільних народів. Америка і Швайцарія в загальних основах були для того готовими зразками. Але-ж цьому рішучо спротивилися, починаючи з правих і кінчаючи лівими, майже всі державні громадські руські кола, світогляд яких विकрісталізувався в ідеях централізму, руської монополії на державність і в зневазі до прав на розвиток инших народностей.

Засліплені перспективами панування над иншими народностями і одкинувши геть всі демократичні принципи рівности, братерства і свободи, Руські поставили своїм завданням утворити з Росії нову тюрму народів, а на себе взяти ролю тюремщиків. Цим для народ-

ностей, які до революції позбавлені були свобод, а по революції мусіли-б знову надіти на себе ярмо національної, політичної, культурної, економічної і громадської неволі, касувався змісл самої революції. По революції Руські зісталися без гімну, а виходило так, що вони і по революції могли вживати той самий старий гімн, перемінивши тільки слово „царь“ на „Руські“, а за ворогів вважаючи всі недержавні народности. Не треба було особливих заходів навіть для переміни декорацій, а суть зіставалася та-ж сама.

Коли з центру Росії стали ширитися анархія та-безладдя, то окремі народности мусіли прискіпити організацію у себе своєї влади, щоб забезпечитися від лиха, яке йшло з центра Росії. Одначе, російський уряд цьому рішучо зпротивився, не визнаючи ні для кого навіть маленької автономії. На цім ґрунті між Українцями і російським урядом виник конфлікт, для розв'язання якого приїздив в Київ Керенський, Церетелі та Терещенко. Було зроблено багато взаємних уступок, але-ж російський уряд не виконав і не додержав свого слова, а панруською та централістичною політикою все більше руйнував можливість ладу і ширив анархію та безладдя. Після цього ініціативу в справі утворення ладу і зміцнення свобод взяли на себе інородці, в наслідок чого Українці на 3—6 вересня 1917 р. скликали зїзд народностей до себе в Київ. На цім зїзді було визнано необхідним негайно утворити самостійні національні держави з своїми урядами і виробити плян перебудови Росії на федеративну республіканську державу. Для того кожна з нових держав повинна була утворити у себе констітуанту. Ідею всеросійських установчих зборів було відкинуто, позаяк через більшість Руських на тих зборах, вони переважили-б всіх і своїми голосами фактично вирішали-б все не тільки за себе і для себе, а і за Українців, Латишів, Грузин і т. д. Це касувало-б в основі всяку свободу народностей і проголошене на зїзді право кожної з них на самовизначення. —

Проти цього пляну, одначе, Руські рішучо повстали, визнаючи Росію тільки як державу централістичну з поневоленними їм народностями. При таких умовах і позаяк Руські цілком одкидали всякі можливости федерації, то для нових держав зіставалося тільки існувати окремими незалежними державами. Ясно, що можливість існування великої свобідної Росії з утвореною в ній, замість казенної одноманітності, союзною єдністю народів і держав, розбили панруси. Таким чином, Руські зрадили свобідній Росії і її народностям, одсепарувалися з своїми еґоїстичними інтересами од народностей для поневолення всіх собі і повели й далі свою противну всякій свободі імпералістичну, централістичну та панруську політику. Зрада спільній справі свободи була в дійности зрадою Росії, яка розпалася. Коли-б в 1917 році вони погодилися на федерацію, то Росія може й не розбивалася-б і напевне ні вона, ні новоутворені національні держави не переживали-б нинішнього тяжкого становища. Дальніша поведінка Руських, од правих і до найлівіших клон, була такою, що нині ні про яку вільну

федерацію з Росією не може бути й речі. Авторами розвалу і всіх бід стали Панруси-централісти всіх партій і напрямків.

Особливо вороже вони поставилися до Українців, в боротьбі проти яких не шанують ні науки, ні правди, ні етики, ні чемних засобів. Причиною цьому служить їх матеріальна заінтересованість, бажання й далі експлуатувати поневолену Україну і свідомість неправдивості своєї справи. На Українців вони звернули найпильнішу увагу ще й тому, що український нарід, будши найчисленішим між іногородцями, для будови своєї незалежної держави має історичні державно-правні основи, а для існування її має всі цілком очевидні дані, і, на решті, уявляє собою піддержку для слабших народностей проти поневолення та порабощення їх.

По договору 1654 року (див. „Повне Зібр. Російських Законів“) Українська Народня Республіка, зберігаючи свою державність включно до права зноситися з чужими державами, обмеженого тільки відносно Польщі та Турції, по добрій волі пішла під протекторат московського царя. Ніякої влади руського (московського) народу український нарід на себе не приймав і над собою ніколи не визнавав. Револуція 1917 року звільнила з під влади царя, як народ руський, так і народ український однаково. Позаяк між ними був єдиний юридичний звязок — царь, якого не стало, то цим самим між руським і українським народами не стало ніяких державно-правних звязків. Народи ці. в наслідок скасування влади царя, розв'язалися, і український нарід вернувся політично в своє попереднє становище Української Народньої Республіки, яке мав в 1654 році. Без царя він став відносно Руських і інших окремим і самостійним субектом міжнародного права, яким був в 1654. році і як такий утворював і писав свої міжнародні договори з Швецією, Московщиною, Турцією, Трансільванією і т. д.

Для вирішення питання про новий політичний союз з Руськими і форму його треба було, щоб Українці попереду вирішили це питання на своїх установчих зборах, подібно тому, як це було в 1654 році, але-ж скликаних на підставах нових умов життя і відповідно їм. Українці в принципі були не проти федерації, про що й зазначили у всіх чотирьох універсалах Центральної Ради, але-ж Руські все те одкидали увесь час, бо визнають єдину форму єдноти — порабощення Українців Руськими. В дальнішому, як уже було зауважено, Руські своєю ворожою і аморальною поведінкою, походами большевиків та чорносотенців і реакційних організацій на Україну, ворожнечею й безмірною злобою проти Українців і їх руху до відродження й свободи, знищили в Українців навіть думку про якусь можливість входити з ними в свободні політичні звязки. Взявшись за відбудовання Росії, вони забули, що в тюрму ніхто по своїй охоті і добрій волі не йде, і що злоба, ненависть, ворожнеча та бажання поневолити й припинити людей ніколи не творять згоди і не будують життя, а тільки руйнують.

Цілком натурально, що новоутворені держави мусіли подумати про союз між собою для самооборони.

З цього не трудно бачити, хто справді веде будуючу патріотичну роботу, а хто руйнує мир, лад і щастя, як народів новоутворених держав бувшої Росії, так і самої нової Росії.

Париж, 1. січня 1920.

Іс. Базяк.

Фінляндія.

(Від власного кореспондента.)

Нігде здається не відчувається подих великої російської революції так сильно, як в Фінляндії. Не дивлячись на те, що вже більше року минуло, відколи Фінляндія звільнилась від останнього свого потрясення — большевизму і станула на шлях цілком нормальної праці, все таки поруч існуюче революційне гніздо дає відчувати себе у всіх проявах її державного життя.

Зліквідувавши у себе большевизм за поміччю Німців, фінський уряд зараз же звернув велику увагу на організацію постійної противобольшевицької охорони з добровольців — білої гвардії. Ця організація уявляє з себе тепер поважну, добре озброєну військову силу з елементів ріжних верств населення. Справа поставлена цілком на військову ногу: проходиться муштра, заведені караули і т. д. В той же час фінський уряд звернув головну увагу на оборону своєї незалежності закордоном.

На перший погляд здавалось-би, що більш вигідне територіальне положення Фінляндії дає їй в своїй боротьбі за незалежність і більшу перевагу до цього, якої не мають інші новоутворені держави після розпаду бувшої Росії. Але коли придивитись ближче і вникнути в її політику, то перед вами є лише маленька рибка, яка поки що хитренько вивертається і крутиться по між великих щупаків. З одного боку вона знаходиться під великою загрозою від большевицької Росії, з другого — відчуває внутрішню міць Німеччини, з якою мусить більше лавірувати ніж з Антантою, а з третього — мусить всеж таки рахуватися з поки що сильною антантською коаліцією, яка робить досить сильні натиски навіть на внутрішню політику Фінляндії.

Крім того ще це перед нею, як і перед іншими новоутвореними республіками, повстає ячна тінь старої царської Росії, відбудови якої вона не хоче і боїться. Тому бажання втручатися в антибольшевицьку акцію Фінляндія не має. А коли-б це й сталося, то причину цього треба шукати на зовні і дивитись як на примус, а не як на бажання фінського народу. Знаходячись таким чином в коловороті трьох сильних течій, вона, натурально, не має і не може мати певної твердої політичної лінії. Цим тільки і нічим іншим пояснюється також і її невизраза політика що до новоутворених окраїнних держав. Вона рахує себе в більш щасливому положенню у Антанті і тому не хотіла-б звязуватись і входити в які небудь стосунки з